

2.11.2022

LAUSUNTO Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta (HE 172/2022 vp)

Kaupan liitto kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua kantansa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä ja lausuu seuraavaa.

1. Yrityskauppojen ilmoituskynnyksen madaltaminen perusteltua, rajat alhaiset

Kaupan liitto toteaa, että ehdotettu malli, jossa ilmoitusvelvollisuus riippuu yrityskaupan osapuolten Suomessa kertyneestä liikevaihdosta eikä globaalista liikevaihdosta, on hallituksen esityksessä mainittujen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu ja samalla selkeä ja ennustettava. Ehdotettuja yrityskaupan osapuolten 100 miljoonan euron yhteenlaskettua liikevaihtorajaa ja vähintään kahden osapuolen 10 miljoonan euron liikevaihtorajaa voidaan kuitenkin pitää alhaisina ja ne tulisi perustella paremmin.

Yrityskauppojen ilmoituskynnyksen madaltamisen keskeinen pyrkimys on kerrottu hallituksen esityksen sivulla 9, jonka mukaan valvonnan tavoitteena on ehkäistä kuluttajien kannalta haitallista liiallista markkinoiden keskittymistä etukäteiskontrollin avulla. Alhaisempi ilmoituskynnys lisää KKV:n mahdollisuuksia tutkia yrityskauppoja, jotka eivät nykyisin tule ilmoitettavaksi, mutta jotka voisivat hallituksen esityksen mukaan johtaa tai todennäköisesti johtaisivat markkinoiden haitalliseen keskittymiseen ja kuluttajahaittaan.

Toisena tavoitekokonaisuutena nostetaan samassa yhteydessä esille sääntelyn ennakoitavuus, oikeusvarmuus ja oikeasuhtaisuus yritysten näkökulmasta, huomion kiinnittäminen yrityksille aiheutuviin hallinnollisiin kustannuksiin ja yrityskauppojen täytäntöönpanon mahdolliseen viivästymiseen, sekä oikein mitoitettut viranomaisresurssit.

Muutoksilla on väistämättä vaikutusta sellaisten yrityskauppojen läpivientiin, jotka uusien liikevaihtorajojen myötä tulisivat ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Pidämme tärkeänä huolehtia siitä, etteivät muutokset heikennä viranomaistoiminnan ennakoitavuutta, aiheuta kohtuuttomia hallinnollisia kustannuksia tai viivästyä kohtuuttomasti yrityskauppojen täytäntöönpanoa. Selvää on, että ilmoituskynnyksen madaltaminen lisää joka tapauksessa yritysten kustannuksia ja hallinnollista taakkaa sekä viivästyttää soveltamisalaan tulevien yrityskauppojen toteuttamista, mihin viitataan myös hallituksen esityksen sivulla 18.

Kaupan liiton kanta on, että edellä mainituista syistä liikevaihtorajat tulisi asettaa tasolle, jolla niiden todennäköiset vaikutukset kilpailuun, kuluttajien asemaan ja laajasti kansantalouteen ovat kokonaisuutena tasapainoiset. Hallituksen esityksessä ilmoituskynnyksen madaltamisen yritys- ja muita vaikutuksia on kuitenkin arvioitu yksinomaan KKV:n oman selvityksen pohjalta (s. 15–17 ja s. 23 ss.), mitä pidämme liian suppeana lähestymistapana.

Jotta vaihtoehtoisten ratkaisujen yritys-, kuluttaja- ja kilpailuvaikutuksista olisi mahdollista muodostaa koherentti kokonaiskuva, olisi tarvittu

2.11.2022

kattavampia erilaisiin liikevaihtorajoihin perustuvia laskelmia, esimerkiksi 150 miljoonan euron yhteenlasketulle ja 15 miljoonan euron yrityskohtaiselle liikevaihdolle.

Vaikutusarvioinnissa liian vähälle huomiolle on jäänyt sekin seikka, että yksittäisten yrityskaupan osapuolten liikevaihtorajan puolittaminen 20 miljoonasta 10 miljoonaan euroon voi tuoda ilmoitusmenettelyn piiriin sellaisia yksittäisiä toimipaikkoja koskevia yrityskauppoja tai merkitykseltään muutoin varsin vähäisten liiketoimintojen myyntejä, joissa toiminta perustuu suuriin volyymeihin ja liikevaihtoon. Esimerkkeinä tällaisista toimivat mm. polttonestekauppa, autokauppa ja päivittäistavarakauppa.

2. Otto-oikeuden sivuuttaminen oikea ratkaisu

Kaupan liitto pitää sääntelyn ennakoitavuuden, oikeusvarmuuden ja oikeasuhtaisuuden näkökulmasta hyvänä, ettei hallituksen esityksessä ehdoteta säädettävän viranomaisen otto-oikeudesta, joka sallisi KKV:n ottaa tutkittavaksi sellaisiakin yrityskauppoja, joissa liikevaihtorajat eivät ylitä.

Kaupan liitto on lainvalmistelun eri vaiheissa tuonut esille, että otto-oikeuden käyttö voisi saattaa verrattain pieniäkin yrityskauppoja KKV:n tutkittavaksi, kasvattaisi yrityskauppojen kustannuksia ja olisi omiaan heikentämään niiden onnistunutta ja oikea-aikaista läpivientiä. Se myös aiheuttaisi epävarmuutta sekä myyjä- että ostajayrityksessä ja näiden henkilöstössä.

Riski otto-oikeuden käyttämisestä johtaisi sopimuksellisesti vaikeasti ennakoitaviin ja käytännön tasolla hankalasti hallittaviin tilanteisiin. Neuvotteiluissa pitäisi ottaa huomioon kaupan peruuntumisen tai sen läpiviemiselle asetettavien ehtojen vaikutukset selvästi nykyistä useammissa tapauksissa. Tämän seurauksena vähentyisivät todennäköisesti sellaisetkin yrityskaupat, joissa kaupan katsotaan hyödyttävän paitsi mukana olevia yrityksiä, myös kuluttajia ja yhteiskuntaa laajemmin.

Otto-oikeuden vaikutuksia yrityskauppoihin on arvioitu hallituksen esityksessä kattavasti ja jaamme sivulla 35 esitetyn johtopäätöksen, jonka mukaan liikevaihtorajojen muuttaminen ilman otto-oikeuden lisäämistä lain-säädäntöön on selkeä, tarkkarajainen, ennustettava ja oikeasuhtainen toimenpide verrattuna otto-oikeuden sisältävään malliin.

3. Muut huomiot lakiehdotuksesta

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin tulevien ja edelleen toisen vaiheen käsittelyyn etenevien yrityskauppojen määrät perustuvat hallituksen esityksen sivulla 18 kerrotulla tavalla arvioon, jonka taustalla oleva aineisto ei ole kattavaa. Näin ollen on mahdollista, että ilmoituskynnyksen ylittäviä yrityskauppoja tehdään ennakoitua enemmän. Viranomaisresurssit on tärkeää mitoittaa tarpeeksi suuriksi ja niiden riittävyyttä on seurattava, jotta ilmoitusten käsittely ei viivästy siinäkään tapauksessa, että ilmoitettavien yrityskauppojen määrä ylittää arvioidun.

Kaupan liitolla ei ole huomautettavaa ehdotetuista muutoksista kilpailulain sitoumuspäätöksiä koskevaan 10 §:ään ja lain 47 a §:ään elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle määrätyn seuraamusmaksun perimisestä.

2.11.2022

Ehdotetut korjaukset markkinaoikeuteen tehtävää muutoksenhakua koskevaan 49 a §:ään siten, että valituskielto KKV:n päätöksestä markkinaoikeuteen koskee päätöstä jatkoselvitykseen ryhtymisestä eikä päätöstä olennaisesta puutteellisuudesta, ovat perusteltuja.

4. Lakimuutosten voimaantulo ja soveltaminen

Kaupan liitolla ei ole huomautettavaa lain ehdotetusta voimaantuloajankohdasta.

Kunnioittavasti

KAUPAN LIITTO

Ilari Kallio
Johtava asiantuntija